

11.06.2013 г. / 06:08:09

Вяра

24.06 по еретическия, †11 юни по православния календар - Св. апостол Вартоломей от Дванадесетте апостоли. Св. апостол Варнава от седемдесетте апостоли

Житие и страдания на свети апостол Вартоломей (I в.)

*Свети апостол
Вартоломей. Фрагмент от
стара гръцка стенопис.
Света Гора-Атон*

Свети апостол Вартоломей бил един от дванадесетте Христови апостоли. След като апостолите приели Светия Дух, слязъл върху тях като огнени езици, на свети Вартоломей се паднал жребият заедно с апостол Филип да проповядва Евангелието в Сирия и Мала Азия. Двамата тръгнали натам и

проповядвали понякога заедно или поемали към различни градове, а после се събирали отново, за да проповядват спасение чрез вярата в Исуса Христа.

В Мала Азия апостол Филип за известно време се отделил от Вартоломей и обърнал към Христа дивите и непокорни жители на Лидия и Мизия. По това време апостол Вартоломей, който проповядвал Христа в съседни градове, имал повеление от Господа да се притече в помощ на Филип. Вартоломей се присъединил към него и единодушно се подвизавал с него в апостолските трудове и подвизи. Филип бил последван от сестра си - девицата Мариам, и всички заедно служели на делото за спасение на човешкия род. Посещавайки градовете на Сирия и Мизия и благовестейки Божието слово, те претърпявали от неверните множество беди, гонения и скърби, били хвърляни в тъмница, бити с камъни, но въпреки гоненията с Божиата благодат останали живи за предстоящите трудове по разпространяването на Христовата вяра.

В едно лидийско селище срещнали възлюбения ученик Христов Иоан Богослов и заедно с него тръгнали към Фригийската страна. Те влезли в град Иерапол и проповядвали Христа. Този град бил преизпълнен с идоли, на които се покланяли жителите му; между другите лъжливи божества имало и една грамадна ехидна, за която бил построен специален храм; там ѝ носели храна и извършвали многобройни и разнообразни жертвоприношения; безумците почитали също и други влечуги и змии. Апостол Филип заедно със сестра си и с Иоан Богослов се въоръжил с молитва против ехидната и със силата Христова я умъртвили. След това Иоан ги оставил да проповядват Божието слово в Иерапол, а сам тръгнал към други градове, разпространявайки навред светото благовестие. А Филип с Вартоломей и Мариам останали в Иерапол, като усърдно се борели срещу идолопоклонството и

се трудели ден и нощ, поучавайки неверните в словото Божие, вразумявайки неразумните и наставяйки заблудените на истинския път.

В същия град живеел един човек, на име Стахий, който бил сляп от четиридесет години. Със силата на молитвата светите апостоли просветили телесните му очи, а с Христовата проповед - душевната му слепота. След като кръстили Стахий, светите апостоли останали в дома му. По целия град се разнесла мълвата, че слепецът Стахий е прогледнал. Пред къщата му започнали да се стичат тълпи народ. Светите апостоли поучавали идващите при тях във вярата в Иисуса Христа. Довеждали и много болни и те ги изцелявали със силата на молитвата и прогонвали бесовете, така че мнозина повярвали в Христа и се кръстили.

Жената на градоначалника, на име Никанора, била ухапана от змия и лежала на смъртен одър. Като чула, че светите апостоли от Стахиевия дом с една дума изцеляват всякакви болести, докато мъжът отсъствал, заповядала на робите да я занесат при тях и получила двойно изцеление: телесно - от ухапването на змията, и душевно - от бесовското прелъстяване, защото, поучена от светите апостоли, тя повярвала в Христа. Когато градоначалникът се завърнал вкъщи, робите му предали, че жена му е научена от някакви чуждоземци, живеещи в дома на Стахий, да вярва в Христа. Страшно разгневен, Никанор заповядал веднага да хванат апостолите, а дома на Стахий да изгорят, и това било изпълнено незабавно. Събрали се много хора, повлекли с побоища светите апостоли и светата дева Мариам през града, като ги поругавали, и накрая ги хвърлили в тъмница. След това началникът седнал на съдийското място да съди Христовите проповедници. При него се събрали всички идолски жреци и жреците на умъртвената ехидна, които се оплаквали от светите апостоли и казвали:

- Началнико! Отмъсти за безчестието на нашите богове, понеже, откакто се появиха тия чуждоземци, в града ни запусяха олтарите на великите богове и народът забравя да им принася обичайните жертви. Знаменитата ни богиня ехидна загина и градът се изпълни с беззаконие. Предай на смърт тия влъхви!

Тогава градоначалникът наредил да свалят дрехите на Филип, като мислел, че в тях се заключава силата на магьосничеството, но не намерил нищо. Така направили и със свети Вартоломей - и в неговите дрехи не открили нищо. Когато със същото намерение се приближили към Мариам, за да свалят дрехите ѝ и да открият девическото тяло, пред очите им тя внезапно се превърнала в огнен пламък и нечестивците в страх побягнали от нея. А началникът осъдил светите апостоли на разпятие.

Пръв пострадал свети Филип. Мъчителите пробили ходилата му и промушили през тях въжета, разпънали го пред портите на ехидниното капище на кръст надолу с главата и го замервали с камъни. После разпънали и апостол Вартоломей пред стените на храма. Тогава внезапно станало голямо земетресение: земята се пропукала и погълнала градоначалника заедно с всички жреци и множество неверници. Останалите живи - и вярващи, и езичници - изпаднали в голям страх и с ридания молили светите апостоли да се смилят над тях и да измолят от Единия Истински Бог земята да не ги погълне, както другите. Хвърлили се да снемат от кръстовете разпънатите апостоли. Свети Вартоломей бил разпънат не много високо и скоро го свалили. Но Филип не могли скоро да свалят, понеже бил повесен нависоко, и най-вече затова, че по особеното Божие произволение апостолът чрез тия страдания и кръстната смърт трябвало да премине от земята на небето, накъдето през целия му живот бил насочен зорът му. Свети Филип молел Бога да прости греховете на

враговете му и да просветли разума им. Господ чул молитвите му и в този час заповядал на земята да върне живи погълнатите жертви, с изключение на градоначалника и жреците на ехидната. Тогава всички със силен глас изповядали и прославили Христовата сила и пожелали да се кръстят. Когато поискали да свалят от кръста свети Филип, видели, че той е предал на Бога святата си душа, и го свалили вече мъртъв. Родната му сестра Мариам, която през цялото време гледала страданията и смъртта на брата си, с любов прегърнала и целунала тялото му и се радвала, че Филип се е сподобил да пострада за Христа. Свети Вартоломей кръстил всички, повярвали в Господа, и им поставил за епископ Стахий. Новокръстените с чест погребали тялото на апостол Филип. На мястото, където изтекла кръвта на светия апостол, след три дни пораснала лоза като знамение за това, че заради пролятата за Христа кръв апостол Филип се наслаждава на вечно блаженство със своя Господ в Неговото Царство.

След погребението на апостол Филип, свети Вартоломей и блажената Мариам останали няколко дни в Иерапол, утвърждавайки във вярата новооснованата църква, а после се отправили всеки по своя път. Мариам тръгнала към Ликаония и тук, благовестейки словото Божие, мирно отминала при Господа. А свети апостол Вартоломей отишъл в индийските страни, където останал продължително време, трудейки се за благовестието на Иисуса Христа, посещавайки градове и селища и изцелявайки болни с Неговото име. Като просветлил с проповедта си множество езичници и устроил църкви, той превел на техния език Евангелието от Матей, което носел със себе си, и им го предал. Оставил при тях и Евангелието, писано на еврейски език, което след сто години било донесено в Александрия от християнския философ Пантен. От Индия свети Вартоломей се насочил към Велика Армения. Когато се появил тук, идолите, или по-точно казано - бесовете,

обитаващи в тях, замлъкнали, след като извикали високо последните си думи, че Вартоломей ги мъчи и скоро ще ги прогони. И наистина, само с приближаването на апостола нечистите духове бивали прогонвани не само от идолите, но и от хората, и поради това мнозина се обръщали към Христа.

Царят на тая страна Полиций имал бесновата дъщеря, чрез чиято уста бесът викал:

- Вартоломее, и оттук ни прогонваш!

Като чул за това, царят заповядал незабавно да намерят Вартоломей. И когато Христовият апостол дошъл при бесноватата, бесът веднага побягнал и царската дъщеря получила изцеление. След това царят пожелал да благодари на светеца и му пратил камили, натоварени със злато, сребро, бисери и други скъпоценни дарове. А апостолът, преизпълнен с духовна нищета, не приел нищо от пратеното, а върнал всичко с думите:

- Не тия неща придобивам, а търся човешки души. Ако тях придобия и ги въведа в небесните селения, ще бъда добър търговец пред Господа.

Умилен от тия думи, цар Полиций повярвал в Христа заедно с целия си дом и приел от самия апостол свето Кръщение заедно с царицата и изцелената си дъщеря и с множество велможи и хора от народа; защото повече от десет града по неговия пример приели свето Кръщение.

Но като гледали това, идолските жреци възнегодували против апостола и скърбели, че боговете им биват унищожавани, идолслужението изчезва и запустяват капищата, откъдето получават препитание. Те подучили брата на царя - Астиаг, да погуби Вартоломей и да му отмъсти за боговете им. Той, като намерил удобно време, хванал светия

апостол и в град Албан го разпънал на кръст с главата надолу. Светият апостол с радост страдал заради Христа и дори на кръста не преставал да възвестява словото Божие - утвърдявал във вярата вярващите, а невярващите увещавал да познаят истината и да се обърнат от бесовската тъмнина към Христовата светлина. Но мъчителят не могъл да изтърпи това и заповядал да одерат кожата на апостола. Понасяйки тия мъки с велико търпение, светецът не замлъквал, поучавайки всички за Бога и славословейки Го. Накрая мъчителят заповядал да отсекаат главата му. Тогава богоречивите уста замлъкнали, а тялото останало да виси на кръста, като нозете му били обърнати нагоре, сякаш знаменувайки шествието на апостола към небето. Така след много страдания и трудове Христовият апостол Вартоломей преминал в безболезнения покой, в радостта на своя Господ. Вярващите, които присъствали при кончината на светия апостол, свалили от кръста тялото, главата и кожата му и ги положили в оловен ковчег, който погребали в същия град във Велика Армения. И от светите мощи на апостола се подавали чудни изцеления за болните, поради което мнозина невярващи се обръщали към Христовата Църква.

Изминало доста време и омрачените от идолобесието жестоки гонители, завладели тая страна, като чували от другите и сами виждали чудесата, които вършели мощите на светеца, не пожелали да познаят Божиата сила, но взели оловния ковчег със светите мощи и го хвърлили в морето. А ковчегът, плавайки по водата подобно на лека ладия, стигнал остров Липара. Местният епископ Агатон узнал в откровение насън, че светите мощи са пристанали на техния остров и излязъл с клира и с целия народ на морския бряг. Като видели мощите на светия апостол, епископът и всички присъстващи много се учудили как оловният ковчег не е потънал и е изминал дългия морски път. И всички прославили Бога,

извършващ толкова дивни и чудни дела. Те взели ковчега със светите мощи и с голяма радост и псалмопения го пренесли в своята църква.

Не трябва да се премълчи и следният разказ за апостол Вартоломей, който се намира в житието на преподобния Иосиф Песнописец.

Когато веднъж бил в Тесалия, преподобният Иосиф получил от един познат добродетелен мъж част от мощите на свети апостол Вартоломей. Донесъл ги в своята обител, близо до Константинопол, и построил там църква в името на свети апостол Вартоломей, а светите му мощи с почести положил в нея. Изпитвайки голяма любов и вяра към светия апостол, той често се удостоявал да го вижда насън и затова пожелал да украси празника му с хвалебни песнопения. Но не се решавал да направи това, като се съмнявал дали делото ще бъде угодно на светия апостол. Затова усърдно молел Бога и Божия апостол да му открият това и да му даруват премъдрост да създаде достойни за свети Вартоломей хвалебни стихове. Преподобният Иосиф се молел с пост и сълзи четиридесет дни и в навечерието на празненството на апостола той видял, че от олтара излязъл свети Вартоломей, облечен в бели дрехи, и разтворил олтарната завеса, зовейки го при себе си. Когато преподобният Иосиф се приближил, светият апостол взел от престола светото евангелие и го сложил върху гърдите на Иосифа с думите:

- Да те благослови Десницата на всемогъщия Бог и от езика ти да потекат водите на небесната премъдрост: сърцето ти да стане храм на Светия Дух и песните ти да усладят вселената.

Светият апостол казал това и станал невидим, а преподобният Иосиф, усетил благодатта на премъдростта в себе си, се изпълнил с неизразима радост и благодарност. Оттогава той започнал да пише църковни химни и канони, с

които украсил не само празника на апостол Вартоломей, но и на много светии, и особено почел с множество канони Пречистата Божия Майка и свети Николай. Изобилно украсил светата Църква с песнопения, заради което и получил името Песнописец. За всичко това слава на Христа, нашия Спасител, с Отца и Светия Дух во веки веков. Амин.

Някои мислят, че Вартоломей е едно и също лице с Натанаил, когото Филип довел при Христа. Смятат, че името на тоя Христов апостол било Натанаил, а по баща се наричал Вартоломей, тоест син Толомеев, защото думата вар от еврейски се превежда като син. Това мнение се е утвърдило на следното основание. Преди всичко в Евангелието никъде не се говори за призиването към апостолство на Вартоломей, ако не се смята вместо него името Натанаил. Първите трима евангелисти Матей, Марко и Лука, повествуващи за Вартоломей, нищо не споменават за Натанаил, а евангелист Иоан, който говори за Натанаил, не споменава за Вартоломей, и когато разказва за ловенето на риба при явяването на възкръсналия Спасител, назовава Натанаил сред лицата, близки до апостолите: “бяха заедно Симон Петър и Тома, наричан Близнак, и Натанаил от Кана Галилейска, и Зеведеевите синове”. Но други тълкуватели не са съгласни с това и съгласно с Пролога предполагат, че Симон Зилот и Натанаил са едно и също лице, а някои смятат, че Натанаил е един от 70-те Христови ученици.

Тропарь апостолам Варфоломею и Варнаве

глас 3

Язы́к огнедохнове́н в си́ле Ду́ха прие́мше,/ во плóти
прише́дшее Сло́во пропове́дасте всю́ду,/ Егóже ра́ди ов во
главу́ усече́н,/ ов же ка́мением поби́ен,/ и естé апо́стольскому
ли́ку украше́ние,/ Варфоломе́е и Варна́во,/ те́мже па́мять ва́шу
почита́ем и про́сим:// моли́те Христá Бо́га подáти нам грехо́в

оставлѣние.

Перевод: Приняв Святого Духа в виде огненного языка (Деян.2:1-4), вы повсюду проповедовали во плоти пришедшее Слово, ради Него же один претерпел отсечение головы, другой же был побит камнями. Вы - украшение собрания апостолов, Варфоломей и Варнава, потому почитаем вашу память и просим: «Молите Христа Бога подать нам оставление грехов».

Тропарь апостолам

глас 3

Апóстоли святїи,/ моліте Мїлостиваго Бóга,/ да
прегрешѣний оставлѣние// подаст душам на́шим.

*Перевод: Апостолы святые, молитесь милостивого Бога, да
подаст душам нашим прощение прегрешений.*

Кондак апостолу Варфоломею

глас 4

Явїлся есї вели́кое со́лнце вселѣнней/ учѣний сия́ньми и
чудес стра́шных, световодя́ почита́ющия тя,// Варфоломее,
Госпо́день апóстоле.

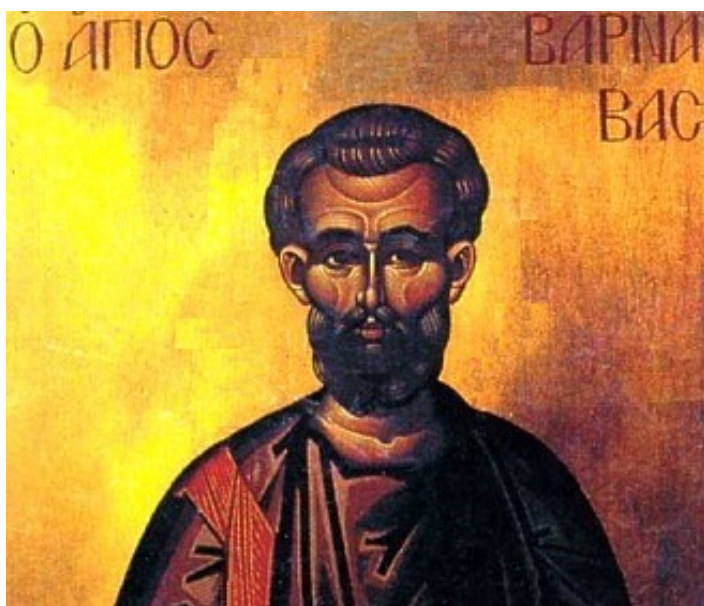
*(Явил си се велико слънце на вселената, сияещо с поучения
и страшни чудеса, световодещо почитащите те,
Вартоломее, Господни апостоле.)*

Молитва апостолу Варфоломею

О, преслáвный апóстоле Христóв Варфоломее, дýшу за
Христá преда́вший и крóвию твоёю пáжить Егó удобривший!
Услы́ши ча́д твоїх моли́твы и воздыхáния, сёрдцем
сокрушѣнным ны́не приносїмыя. Сё бо беззакóнными
омрачїхомся, и тогó рáди бедáми, я́коже тۇчами,

обложихомся, елѣя же дѡбраго житія обнищѣхом зело, и не возмѡжем протѣвѣтися волкомъ хищнымъ, ѣже расхищати наслѣдие Бѡжіе дерзостно тщѣтся. О, сильный! Понеси нѣмощи наша, не отлучѣйся дѣхомъ отъ насъ, да не разлучимся въ конецъ отъ любви Бѡжія, но крѣпкимъ заступленіемъ твоимъ насъ защити, да помилуетъ Господь всѣхъ насъ молитвъ твоихъ ради, да истребитъ же рукописаніе безмѣрныхъ грѣховъ нашихъ, и да сподобитъ со всѣми святыми блаженнаго Царствія и брака Агнца Своего, Ему же чѣсть и слава, и благодареніе и поклоненіе во вѣки вѣковъ. Аминь.

Житие и страдание на свети апостол Варнава (I в.)

Свети апостол Варнава принадлежи към лика на светите седемдесет апостоли. Първоначално той се наричал Иосиф, но после почнали да го наричат Варнава, за което ще разкажем по-късно. Роден бил на остров Кипър от родители евреи от коляното Левитово; от

неговия род произхождали и великите Божии пророци на древността - Моисей, Аарон и Самуил.

Прародителите на Варнава се преселили от Палестина на остров Кипър заради войната в родината им. Семейството му било много богато и имало свое село близо до Йерусалим, изобилно с градини и разнообразни плодове и украсено с голямо здание, понеже тук бил домът им. Защото от времето, когато свети пророк Исаия написал: “ще съграждат къщи и ще

живеят в тях... защото ще бъдат семе, благословено от Господа”, евреите, живеещи в далечни страни, без да разбират духовния смисъл на тия думи, се стремели да имат свои собствени къщи в Йерусалим; поради тая причина и родителите на Варнава имали свой дом и село около града.

Когато се родил апостолът, за когото е нашето слово, го нарекли Иосиф и го възпитавали в книжно знание, а когато момъкът достигнал пълнолетие, го пратили в Йерусалим при прочутия по това време учител Гамалиил, за да научи Варнава на още по-съвършено разбиране на еврейските книги и целия Божий закон. Тук сред връстниците на Иосиф бил и Савел, после наречен Павел; и двамата се обучавали при учителя Гамалиил, преуспявайки в разума, разбирането на книгите и добродетелния живот.

Всяка сутрин и вечер Иосиф идвал в Соломоновия храм и се молел усърдно на Бога, прекарвайки дните на младостта си в чести пости и голямо въздържание. В желанието да запази чистотата на девството си, той избягвал познанства с безчинни юноши и не искал по никой начин да чува ония думи, от които би могъл да се помрачи разумът на един юноша, но внимателно наблюдавал себе си и се поучавал в Господния закон денем и нощем.

В това време нашият Господ Иисус Христос, Който тридесет години след Своето въплътяване започнал да се открива на света, дошъл в Галилея. Тук Той поучавал в храмовете, вършел множество и преславни чудеса; всички Му се чудели и от всички страни се стичали към Него, за да видят святото Му лице и да чуят божествените Му думи, по-сладки от мед. Видял Го и юношата Иосиф и слушайки поученията на пресветите Му уста, се умилявал сърдечно и се изумявал на чудесата Му. Като видял как Той изцелил разслабения в къпалнята при Овчите порти със словото Си, а също и много други дивни

Христови дела, в сърцето на Иосиф пламнала любов към Господа и като пристъпил към Него, паднал в нозете Му и Го помолил да го благослови и да го приеме за Свой ученик. Господ пък, Който вижда тайните на човешките сърца, като разбрал, че сърцето на Иосифа гори с божествена любов, любезно го благословил и не му забранил да Го последва. А Иосиф първо побързал да иде в дома на леля си Мария, майка на Иоан, наречен впоследствие Марко, и ѝ казал:

- Дойди и виж Оня, Когото премного са искали да видят отците ни, защото пророкът Иисус от Назарет Галилейски поучава в храма и върши големи чудеса и мнозина смятат, че Той е очакваният Месия.

Щом чула това, жената веднага оставила всичко и побързала към храма. Като видяла Господа, паднала в нозете Му и молела:

- Господи! Ако съм се сподобила с Твоята благодат, дойди в дома на Твоята рабиня и със Своето идване благослови домашните ми.

Господ видял вярата ѝ, отишъл в нейния дом и благословил всички, които били в него. Мария посрещнала Господа с голяма чест и с много радост и благоговение; оттогава, идвайки в Иерусалим, Господ винаги се отбивал с учениците Си в дома на Мария.

Когато Христос тръгнал от Иерусалим обратно към Галилея, заедно с другите ученици Го последвал и Иосиф. И когато Господ пожелал да прати апостолите Си да проповядват “при загубените овци на дома Израилев”, видял че са малко и рекъл: “жетвата е голяма, а работниците малко”. По тая причина Господ явил на света и други седемдесет ученици и ги разпратил “пред Себе Си по двама за всеки град и място”. Сред тия седемдесет Господни ученици един от първите бил и

свети Иосиф, преименуван от апостолите на Варнава, тоест син на утехата, понеже с проповедта си за дошлия в света Месия утешавал хората, с голямо нетърпение очакващи пришествието Му. Подобно на това както синовете Зеведееви били наречени “синове на гръма”, понеже проповедта им трябвало да се разнесе като гръм из цялата вселена, така и свети Иосиф бил наречен син на утехата, защото апостолските му трудове трябвало да донесат голяма радост на Божиите избраници. Свети Иоан Златоуст обяснява: “Струва ми се, че е получил името според заслугите си, защото да бъде син на утехата е бил напълно способен”.

След възнесението на Господа на небето светите апостоли живеели заедно в Йерусалим, както е писано и в книгата “Деяния на светите апостоли”: “А множеството повярвали имаха едно сърце и една душа; и никой нищо от имота си не наричаше свое, но всичко им беше общо... Помежду им нямаше ни един, който да се нуждае; защото, които притежаваха земи или къщи, продаваха ги и донасяха цената на продаденото и слагаха пред нозете на апостолите”. По това време и Иосиф, наречен апостол Варнава, продал споменатото село около Йерусалим, което наследил от родителите си. Получените пари положил в нозете на апостолите и не си оставил нищо, понеже желаел да се обогатява в Бога и наистина се обогатил, както е засвидетелствано: “защото той беше мъж добър, изпълнен с Дух Светий и с вяра”.

Често се случвало Варнава да се види със Савел и да води с него спор от Писанието за Господа Иисуса Христа, като прилагал всичките си усилия да го обърне към светата вяра, но Савел бил усърден ревнител на отеческите предания. Затова се надсмивал над Варнава като над човек прелъстен, дори говорел хулни слова и против Господ Иисус Христос, наричайки Го дърводелски син, човек от простолюдието, предаден на позорна смърт. А когато евреите убили свети

първомъченик Стефан, Савел започнал да преследва църквата, влизал в къщите на верните и влачейки мъже и жени, ги хвърлял в тъмница. А свети Варнава го оплаквал и усърдно се молел на Бога, въздигайки чистите си ръце, да просветли душевните очи на Савел, та да познае истината. Той много искал да има Савел за приятел в християнската вяра, подобно на това, както го имал за приятел в Гамалииловото училище.

Сълзите и молитвите на Варнава не били напразни. Когато настъпило времето на Божието милосърдие, Савел се обърнал към Христа, призван от Господния глас по пътя му към Дамаск. Когато пък се завърнал в Иерусалим, “залягаше да се присъедини към учениците; ала всички се бояха от него, понеже не вярваха, че той е ученик”. Тогава го срещнал Варнава и рекъл:

- Докога, Савле, ще хулиш великото име на Иисуса Христа и ще гониш верните Му раби? Докога ще се противиш на страшното тайнство, което от древността предричат пророците, а сега се е сбъднало заради нашето спасение?

Савел пък паднал в нозете му и отговорил така:

- Прости ми, Варнава, учителю на правдата! Оня, Когото преди хулах, наричайки дърводелски син, Него изповядвам днес като Син Божий, Единороден, съвечен на Отца и събезначален, “Който, бидейки сияние на славата и образ на Неговата ипостас”, в последните дни “понижи Себе Си, като прие образ на раб”, стана съвършен човек, като се роди от Пресветата Дева Богородица Мария, прие доброволно страдания и кръстна смърт, а после възкръсна на третия ден, яви се на вас, Своите апостоли, възнесе се на небето и седи отдясно на Отца. Той отново ще дойде в славата Си да съди живи и мъртви и Царството Му не ще има край.

Като чул тия думи от предишния хулител и гонител, свети

Варнава се учудил и просълзил от радост. Прегърнал го и рекъл:

- Кой те научи, Савле, да говориш такива боговдъхновени слова? Кой те убеди да изповядаш Иисуса Назорея като Син Божий? Откъде се научи на толкова съвършено познание на божествените догмати?

Тогава Савел със сълзи и сърдечно съкрушение отговорил:

- Сам Господ Иисус Христос, Когото аз, грешният, хулах и гонех, Той ме научи на всичко това, понеже на мен, изверга, се яви, и досега чувам божествения Му глас. Когато ме озари чудна светлина свихе и паднах на земята от страх, чух глас да казва: "Савле, Савле, що Ме гониш?" Аз пък в страх и ужас питах: "Кой си Ти, Господине?" Той с кротост и благост ми отговори: "Аз съм Иисус, Когото ти гониш." Учудих се на дълготърпението Му и като се помолих, казах: "Господи, какво искаш да направя?" Тогава Той ме научи на всичко, което ти рекох.

След тия думи Варнава взел Савел за ръка, завел го при апостолите и им казал:

- Ето, онзи, който ни преследваше, сега е наш. Който ни се противеше, сега заедно с нас мисли за Господа. Който преди ни беше враг, сега ни е другар и съратник в Христовото лозе. Ето, водя ви кроткия агнец, който преди беше свиреп звяр.

При това Савел разказал на апостолите как по пътя си видял Господа и какво му говорел Той; разказал също и как се подвизавал в Дамаск за името Христово.

Като чули това, апостолите се учудили, възрадвали се и прославили Бога. И Савел станал един от тях: заедно с тях идвал и напускал Иерусалим, подвизавайки се за името Христово и мъжествено изобличавайки иудеи и елини.

Последните пък много се дивели как така човекът, който до неотдавна преследвал всички, изговарящи името Иисусово, сега сам проповядва Христа, и търсели да го убият. Братята се досетили за това намерение на неверните, отвели Савла от Иерусалим в Кесария и го оставили в родния му град Тарс, за да проповядва там Господа Иисуса Христа.

По това време в Антиохия Сирийска, голям и славен град, започнала да се разпространява светата вяра в нашия Господ Иисус Христос. Защото, когато бил убит свети първомъченик Стефан, се надигнало голямо гонение против Иерусалимската църква, така че всички вярващи се разпръснали по иудейските и самарийските страни, освен апостолите. Тогава някои от избягалите “стигнаха до Финикия, Кипър и Антиохия и никому не проповядваха словото, освен на иудеи”. Но после започнали да благовестяват Господа Иисуса и на елини; “и ръката Господня беше с тях, та голямо множество повярваха и се обърнаха към Господа”. Това стигнало до Иерусалимската Църква и апостолите пратили свети Варнава в Антиохия Сирийска да разучи по-подробно какво става там и да утвърди новообърнатите. Той, като стигнал в града и видял Божиата благодат, премного се зарадвал и утешил всички със словото Господне, увещавайки ги да пребивават неотлъчно в Господа. Докато свети Варнава проповядвал там, за късо време множество хора се присъединили към Господа. И понеже учениците се умножавали с всеки изминат ден, а учителите били малко, тъй че за голямата жетва имало малко работници, свети Варнава оставил до време Антиохия и отишъл в Тарс, като желаел да намери приятеля си Савел. Като го намерил, довел го в Антиохия и двамата се трудили за обръщането на човешките души към Христа Бога, довеждайки във вярата в Христа иудеи и елини. Те останали в Антиохия цяла година, събирали се в храма и поучавали народа. Тук за пръв път учениците им започнали да се наричат християни.

След една година Варнава и Савел решили да се завърнат в Иерусалим, за да възвестят на светите апостоли как действа в Антиохия Божията благодат. При това всеки от антиохийците според състоянието си пратил с Варнава и Савел потребното за живеещите в Иудея нищи и убоги свои събратя, защото тогава в Иудея имало голям глад съгласно пророчеството на свети Агав - също един от седемдесетте апостоли. Като събрали достатъчно милостиня, антиохийците я пратили по Варнава и Савел.

Когато Варнава и Савел, наричащ се сега Павел, стигнали Иерусалим, те много възрадвали Църквата, като известили за умножаването на вярващите в Антиохия и донесли щедра милостиня от тях.

По това време в Иерусалимската църква внезапно настъпило голямо смущение, защото "цар Ирод тури ръка на някои от църквата, за да им стори зло", и уби с меч Иакова, брата Иоанов. Като видял, че това се понарявало на иудеите, заповядал да хванат Петра и го заключил в тъмница, откъдето апостолът бил изведен от ангел. Докато смущението, нанесено на Църквата от гонителите, не утихнало, Варнава и Савел се криели в дома на споменатата Мария, лелята на Варнава, при която дошъл и апостол Петър, след като ангелът го извел от тъмницата. Завършили делото си в Иерусалим, Варнава и Савел отново се върнали в Антиохия и взели със себе си и сина на Мария на име Иоан, наречен Марко. След като прекарали доста време в Антиохия, подвизавайки се в пост, молитва, служене на божествената литургия и проповед на словото Божие, на Светия Дух било угодно да ги прати на проповед при езичниците. Дух Светий казал на пророците и учителите в Антиохийската църква: "отделете Ми Варнава и Савла за делото, за което съм ги призвал. Тогава те, след като постиха и се молиха, възложиха ръце на тях и ги пуснаха". Отпървом те се отправили в Селевкия, а оттам отплавали за Кипър и спрели

в Саламин. Навред по пътя си те възвестявали словото Божие; за слуга имали споменатия Иоан, наречен после Марко, сина на Мария. Те прекосили острова и стигнали Пафос, където срещнали един магьосник лъжепророк - иудеин на име Елим, при проконсула Сергей, който се славел като умен мъж. Те просветили проконсула в светата вяра, а магьосника Елим, който им се противил, ослепили със слово. Отплували от Пафос и стигнали Пергия Памфилийска. А помощникът им Иоан, наречен Марко, като видял големите злострадания, които претърпявали заради благовестието на Христовото име (понеже те никак не се бояли от смъртта), се уплашил да върви с тях, защото бил млад, и като ги оставил, се върнал в Иерусалим при майка си. А Варнава и Павел преминали Пергия и дошли в Антиохия Писидийска. Били прогонени оттам и отърсили праха от нозете си срещу тях и отишли в Икония, но и тук иудеите и езичниците искали да ги убият с камъни. Като научили за това, те се отправили в ликаонските градове Листра и Дервия и техните околности и там благовестели. Тук те изцелили и един хром от майчината утроба, който никога не бил ходил; апостолите го изправили на нозете му, така че той веднага започнал да ходи. А народът ги взел за богове и пожелал да им принесе жертви. При това наричали Варнава Зевс, а Павел - Хермес, и светите апостоли едва ги убедили да не им принасят жертва. Подучени от иудеи, хората се надигнали против апостолите и като пребили Павел с камъни, го хвърлили извън града, мислейки го за мъртъв. Но той станал и се върнал в града, а на другия ден заедно с Варнава се отправил за Дервия. Достатъчно благовестявайки в тоя град и обръщайки мнозина към Христа, светите апостоли поели обратно към Антиохия Сирийска, преминавайки през същите градове и села. По пътя си те утвърдявали душите на учениците си, увещавали ги да пребивават във вярата и ги поучавали, че през много скърби се влиза в Царството Небесно. Те ръкоположили презвитери на всички църкви и

като се помолили с пост, оставили учениците си Господу. Посетили Пергия и възвестили тук словото Господне, после се отправили в Аталия, а след това отплували за Антиохия Сирийска, където били пратени от Светия Дух да проповядват словото Господне на езичниците. Като стигнали града и събрали верните, им разказали всичко, което сторил Бог с тях, и за множеството езичници, които обърнали към Христа. И останали в Антиохия дълго време.

Скоро след това между повярвалите евреи и елини започнал спор за обрезанието, защото някои от иудеите казвали, че необрязаните по Моисеевия закон, не могат да се спасят. А ония от елините, които повярвали, сметнали обрезанието за голяма тежост. Варнава и Павел се противили на иудеите и защитавали елините от обрезанието. Но понеже спорът и пререканията по този въпрос не спирани, Варнава и Павел се изправили пред необходимостта да идат отново в Иерусалим при апостолите и презвитерите, за да ги питат за обрезанието. Освен това те трябвало да възвестят на апостолите как Бог “отвори вратата на вярата за езичниците”. Пратени от антиохийската църква, Варнава и Павел преминали през Финикия и Самария, като навред възвестявали за обръщането на езичниците и радвали верните.

Когато стигнали в Иерусалим, били посрещнати с любов от светите апостоли и презвитерите. Всички с радост слушали Варнава и Павел за дивните знамения и чудеса, извършени от Бог чрез тяхната ръка сред езичниците. А за обрезанието апостолите се посъветвали и постановили да се отмени завинаги сред вярващите, не само при елините, но и при иудеите, като излишно при новата благодат. Апостолите намерили за добре да изберат помежду си християни, които да пратят заедно с Варнава и Павел в Антиохия при повярвалите елини. За целта избрали Иуда, наречен Варсава, и Сила - мъже известни сред братята, и писали така:

“От апостолите и презвитерите и братята поздрав до братята от езичниците в Антиохия, Сирия и Киликия. Понеже чухме, че някои, излезли от нас, са ви смутили с речите си и размирили душите ви, като говорили да се обрязвате и пазите Закона, каквото не сме им поръчали, ние, като се събрахме, единодушно намерихме за добре да изберем мъже и ги пратим при вас заедно с нашите обични Варнава и Павла, човеци, които изложиха на опасност живота си за името на Господа нашего Иисуса Христа. И тъй, ние пратихме Иуда и Сила, които и устно ще ви обяснят същото. Защото, угодно бе на Светаго Духа и нам да ви не възлагаме вече никакво бремене, освен тия нужни неща: да се въздържате от идолски жертви и от кръв, от удавнина и от блудство, и да не правите на други онова, което не е вам угодно. Като се пазите от това, добре ще сторите. Здравейте!”.

С такова послание тръгнаха от Иерусалим за Антиохия светите апостоли Варнава и Павел, а заедно с тях Иуда и Сила. По това време Иоан, наричан Марко, синът на Варнавината сродница Мария, като не се осмелил да се приближи до свети Павел, отишъл при чичо си, свети Варнава, с покаяние и сълзи, задето ги напуснал, докато проповядвали на езичниците. Иоан молел Варнава да го вземе отново със себе си, обещавайки без страх да понесе всякакви страдания, и дори смърт, заради Господа: Варнава взел племенника си. Заедно стигнали Антиохия. Апостолите събрали верните и им предали посланието, на което те много се зарадвали. А Иуда и Сила със словото си утешили братята и ги утвърдили в Господа. След време Иуда се върнал в Иерусалим, а Сила останал. Павел и Варнава останали в Антиохия, поучавайки и благовестейки на мнозина други словото Господне.

След време Павел казал на Варнава:

- Трябва отново да посетим нашите братя; да идем пак по

всички градове, където проповядвахме името Господне, та да видим как живеят братята.

Варнава се съгласил. Той поискал да вземе и Йоан, наречен Марко - своя племенник, но Павел се противял:

- Защо да вземаме със себе си страхливия младеж, който в Памфилия ни остави и не пожела да поеме делото, за което сме пратени, и като се отлъчи от нас, се върна при роднините си?

Между тях се получило разногласие заради Йоан. Така те се разделили, решени всеки да тръгне по своя път.

Но всичко това станало по Божието усмотрение, за да вървят поотделно и да спасят повече души. Напълно достатъчно било един велик учител да проповядва там, където искали да проповядват и двамата. Благовестейки отделно, всеки би придобил повече за Църквата - единият в една страна, другият - в друга, обръщайки към Христовата вяра различни народи. Павел взел със себе си Сила и отишъл в Дервия и Листра, а Варнава отплавал в Кипър с племенника си Йоан.

Като стигнал остров Кипър - своята родина, апостол Варнава положил немалко трудове и обърнал към Христа много народ. Като умножил броя на вярващите в Кипър, той тръгнал за Рим и както казват някои, пръв проповядвал Христа там. После, като основал и утвърдил в Медиолан епископски престол, Варнава отново се върнал в Кипър. Докато поучавал за Христа в град Саламин, дошли иудеи от Сирия и започнали да му се противят и да разбунват народа, твърдейки, че проповядването от Варнава е противно на Бога и Моисеевия закон. Те хулели апостола и замислили да го умъртвят, като подучат против него мнозина. А апостолът, предусещайки мъченическата си кончина, свикал всички верни от тоя град и като ги поучил във вярата и добрите дела и ги убедил да бъдат мъжествени в

изповеданието на Христовото име, отслужил божествена литургия и причастил всички с Христовите тайни. След това казал на спътника си Марко:

- В тоя ден ще завърша живота си, като приема смъртта от ръцете на неверни иудеи, както ми рече Господ. Ти вземи тялото ми, което ще намериш извън града на запад, погребеш го и иди при приятеля ми апостол Павел да му известиш всичко, което знаеш за мене.

Свети Варнава носел със себе си евангелието от Матей, което преписал със собствената си ръка. Той завещал на Марко да го погребеш заедно с това евангелие. После, като дал последно целувание на сродника си, се упътил към еврейското сбирнище. Когато започнал да говори за пророческите книги за Христа, иудеите, дошли от Сирия, въстанали против него, побунили и други евреи и като го хванали, извели го на запад от града и го убили с камъни.

После запалили огън и хвърлили в него тялото на светия апостол. Но когато Марко тайно от всички по-късно отишъл на мястото с други братя, намерил тялото на светия апостол невредимо, непокранало от огъня. Той го взел и погребал в една пещера на около пет стадия извън града, и съгласно завещанието на апостола, положил на гърдите му Евангелието. После тръгнал да търси апостол Павла и като го намерил в Ефес, му разказал за кончината на свети апостол Варнава. Павел оплакал кончината му, а Марко оставил при себе си.

След смъртта на свети Варнава в град Саламин евреите повдигнали голямо гонение против верните, затова всички побягнали от града и се криели където можели. Оттогава забравили мястото, където били положени честните мощи на апостол Варнава. След много години, когато Христовата вяра се разпространила по всички краища на земята, когато гръко-

римското царство било управлявано от християнски царе и остров Кипър просиял с благочестие и правоверие, на Господа било благоугодно да прослави мястото, където почивали мощите на апостол Варнава. Там започнали да стават много чудеса. Един немощен пренощувал там и получил изцеление; същото се случило и с друг болен. Когато вярващите научили, започнали да идват на това място, да прекарват тук нощта и да получават изцеление от болестите си. Така мястото се прочуло, тук почнали да донасят мнозина немощни и разслабени и всички получавали пълно изцеление и се завръщали здрави в домовете си. Довеждали и бесновати и нечистите духове веднага побягвали от хората с вопли. Тук куците прохождали, слепите проглеждали и изобщо всеки, който имал недъг, получавал изцеление. Жителите на град Саламин много се радвали, макар да не знаели по каква причина на това място стават такива чудеса, защото никой не знаел за апостолските мощи; затова мястото наричали "Място на здравето". Но трябва да се знае по какъв начин били намерени честните мощи на светия апостол.

Един зъл еретик - Петър, наречен Кнафей, противник на четвъртия Вселенски събор на светите отци, който се провел в град Халкидон, и защитник на Евтихиевата ерес, а също помощник на Аполинариевото зловерие, при царуването на Зенон с хитрост завзел престола на антиохийската патриаршия и нанасял преголяма вреда на Христовата Църква с неправото си учение. Но той не се задоволил с отредената му антиохийска епархия, където гонел и преследвал християните, предавайки ги на множество мъчения. Той пожелал да подчини на властта си остров Кипър, свободен от древни времена, за да сее и в него лъжеучението си и да преследва ония, които му се противят (кипърци като правоверни християни отхвърляли неверното му мъдруване за това, че на кръста пострадало божеството). Но той всячески се опитвал да

ги привлече на своя страна, като говорел така:

- Тъй като словото Божие е дошло в Кипър от Антиохия, поради това кипърската църква трябва да се подчинява на антиохийския патриарх.

По тая причина кипърският архиепископ Антим силно се натъжил, защото знаел, че Петър, към когото царят благоволявал, лесно може да постигне всичко каквото пожелае. И наистина, скоро в Кипър стигнала царска заповед, според която кипърският епископ трябвало да иде в Цариград да отговаря на събора пред антиохийския патриарх, който настоявал островът да се подчини на Антиохийската епархия.

Архиепископът не знаел какво да направи, понеже не дръзвал да престъпи царската повеля, но се боял и да иде в Цариград. Макар и да водел свят живот, не притежавал дара на красноречието и се страхувал, че ще бъде победен в спора от противниците си. Затова започнал усърден пост и молитва, със сълзи измолвайки помощ, защита и съвет от Самия Господ. Една нощ, когато Антим задрямал след великия молитвен труд, пред него се явил божествен мъж в светла свещена риза, озарен от небесни лъчи.

Явилият се казал:

- Защо, архиепископе, си така опечален и скърбиш? Не се бой, защото никак няма да пострадаш от твоите врагове.

Като казал това, мъжът станал невидим.

Архиепископът се събудил, преизпълнен със страх, а после паднал на земята за молитва и със сълзи въззвал:

- Господи Иисусе Христе, Сине на Живия Бог! Не оставяй Църквата Си, но окажи помощ за слава на Твоето свято име. Ако това видение е било от Тебе, устрой така, че да го видя

още веднъж, а и трети път, та окончателно да се уверя аз, грешният, че Ти, Помощниче мой, си с мене!

На следващата нощ архиепископът имал същото видение; същият пресветъл мъж му се явил и казал:

- Вече ти казах, че ни най-малко няма да пострадаш от твоите врагове, затова, без да се опасяваш от нищо, иди в Константинопол.

Казал това и станал невидим.

Архиепископ Антим отново благодарил Богу и без да разказва никому за видяното, присъединил молитва към молитвата си и сълзи към сълзите си, да се сподоби с това видение и трети път и да му бъде открито кой му се явява.

На третата нощ същият мъж се явил и рекъл:

- Докога не ще вярваш на думите ми, които в близките дни ще се сбъднат? Иди без страх в царския град, защото ще се върнеш оттам в слава, без да претърпиш вреда от противниците си; Сам Господ заради мене, Своя раб, ще ти бъде защитник.

Тогава архиепископът дръзнал да пита явилия се:

- Моля те, господине мой, кажи кой си ти, дете ми говориш тия думи?

Той пък отговорил:

- Аз съм Варнава, ученик на нашия Господ Иисус Христос, когото Духът Светий прати заедно с избрания Си съсъд свети апостол Павел да проповядвам словото Божие на езичниците. А за да се увериш, че думите ми са истина, ето ти знамение: иди на пет стадии западно от града на мястото, което се нарича "Място на здравето" (защото там заради мене Бог

чудесно подава здраве на болните), и разкопай под дъбовото дърво. Там ще намериш една пещера и ковчег, в който са положени мощите ми; ще намериш и евангелие, което преписах със собствената си ръка от свети апостол Матей. И когато враговете ти, които искат да подчинят на своята власт тая църква, почнат да говорят, че Антиохия е апостолски престол, ти възрази и кажи: “и моят град е апостолски престол, понеже имам апостол да почива в моя град”.

Когато свети Варнава казал това на архиепископа, веднага станал невидим. А архиепископът, преизпълнен с голяма радост и благодарност към Бога, свикал клириците, началниците на града и целия народ и им разказал за трикратното си видение и думите на свети апостол Варнава. После с псалмопение и с честния кръст тръгнал към мястото. Когато стигнали, започнали да копаят под дървото, както казал апостолът във видението, и намерили покрита с камъни пещера. Като ги отместили, видели ковчега и усетили силно и неописуемо благоухание. Щом го отворили, видели честните мощи на свети апостол Варнава цели и неповредени, а също и евангелието, което лежало на гърдите му. Всички в радост и веселие въздали Богу слава и с благоговение се поклонили на честните мощи, докосвайки ги с вяра и любов. Тогава станали много чудеса: всички страдащи от някакъв недъг, които докоснали честните мощи, веднага получили изцеление. После архиепископът Антим, като не се осмелил да вземе от мястото ковчега със светите мощи, го запечатал с олово и заповядал на клириците да останат и денонощно да извършват при апостолския гроб обичайните песнопения.

А сам се отправил в Цариград и като застанал на събора, отговарял на противниците си така, както бил научен от апостол Варнава. Императорът Зенон много се зарадвал, че през дните на царуването му било открито такова голямо духовно съкровище и се разпоредил остров Кипър да не бъде в

патриаршеско подчинение, а самостоятелно да се управлява от свой архиепископ. Наредил също кипърският архиепископ да бъде избран от своите епископи.

Тая свобода била дарувана на остров Кипър заради мощите на свети апостол Варнава. От това време престолът на кипърското архиерейство започнал да се нарича апостолски престол, както и другите патриаршески престоли. А блаженият Антим, архиепископ Кипърски, бил награден с големи почести от царя и целия духовен събор. Царят поискал за себе си евангелието, намерено на гърдите на апостола. Когато го взел, украсил го със злато и скъпоценни камъни и го поставил в царския палат на църквата си. На архиепископа пък дал много злато, за да построи прекрасен храм на място, където били намерени честните мощи на апостол Варнава.

Архиепископът се завърнал в слава и чест и скоро построил голям и прекрасен храм на името на апостола. Честните мощи на светия апостол положил отдясно в светия олтар и постановил да се празнува паметта на светия апостол Варнава на единадесетия ден от месец юни (деня на намирането на честните му мощи) за слава на Христа, нашия Бог, прославян с Отца и Светия Дух, сега и во веки. Амин.

Тропарь апостолам Варфоломею и Варнаве

глас 3

Язы́к огнедохнове́н в си́ле Ду́ха прие́мше,/ во плóти
прише́дшее Сло́во пропове́дасте всю́ду,/ Егóже ра́ди ов во
главу́ усече́н,/ ов же ка́мением поби́ен,/ и естé апо́стольскому
ли́ку украше́ние,/ Варфоломе́е и Варна́во,/ те́мже па́мять ва́шу
почита́ем и про́сим:// моли́те Христа́ Бо́га подáти нам грехо́в
оставле́ние.

(Перевод: Приняв Святого Духа в виде огненного языка

(Деян.2:1-4), вы повсюду проповедовали во плоти пришедшее Слово, ради Него же один претерпел отсечение головы, другой же был побит камнями. Вы - украшение собрания апостолов, Варфоломей и Варнава, потому почитаем вашу память и просим: «Молите Христа Бога подать нам оставление грехов».)

Тропарь апостолам

глас 3

*Апóстоли святїи,/ моли́те Ми́лостиваго Бо́га,/ да
прегрешéний оставлéние// пода́ст душáм нáшим.*

*(Перевод: Апостолы святые, молитесь милостивого Бога, да
подаст душам нашим прощение прегрешений.)*

Кондак апостолу Варнаве

глас 3

*Госпóдень был есѣ всейстинный служѣтель,/ апóстолов же
явѣлся есѣ седмѣдесятих пѣрвый,/ озари́л есѣ и с Пáвлом
прóповедь твою́,/ всем возвещáяй Христá Спáса,// сего́ рáди
песнопéнии Божéственную пáмьть твою́, Варнáво, совершáем.*

*(Бил си истински Господен служител, пръв от
седемдесетте апостоли; озарил си, заедно с Павел, всички с
твоята проповед, възвестявайки Спасителя Христа: затова
с песнопения извършваме, Варнаво, божествената твоя
памят.)*

ЧЕТИ-МИНУТЕ

{{_LINK1_}}